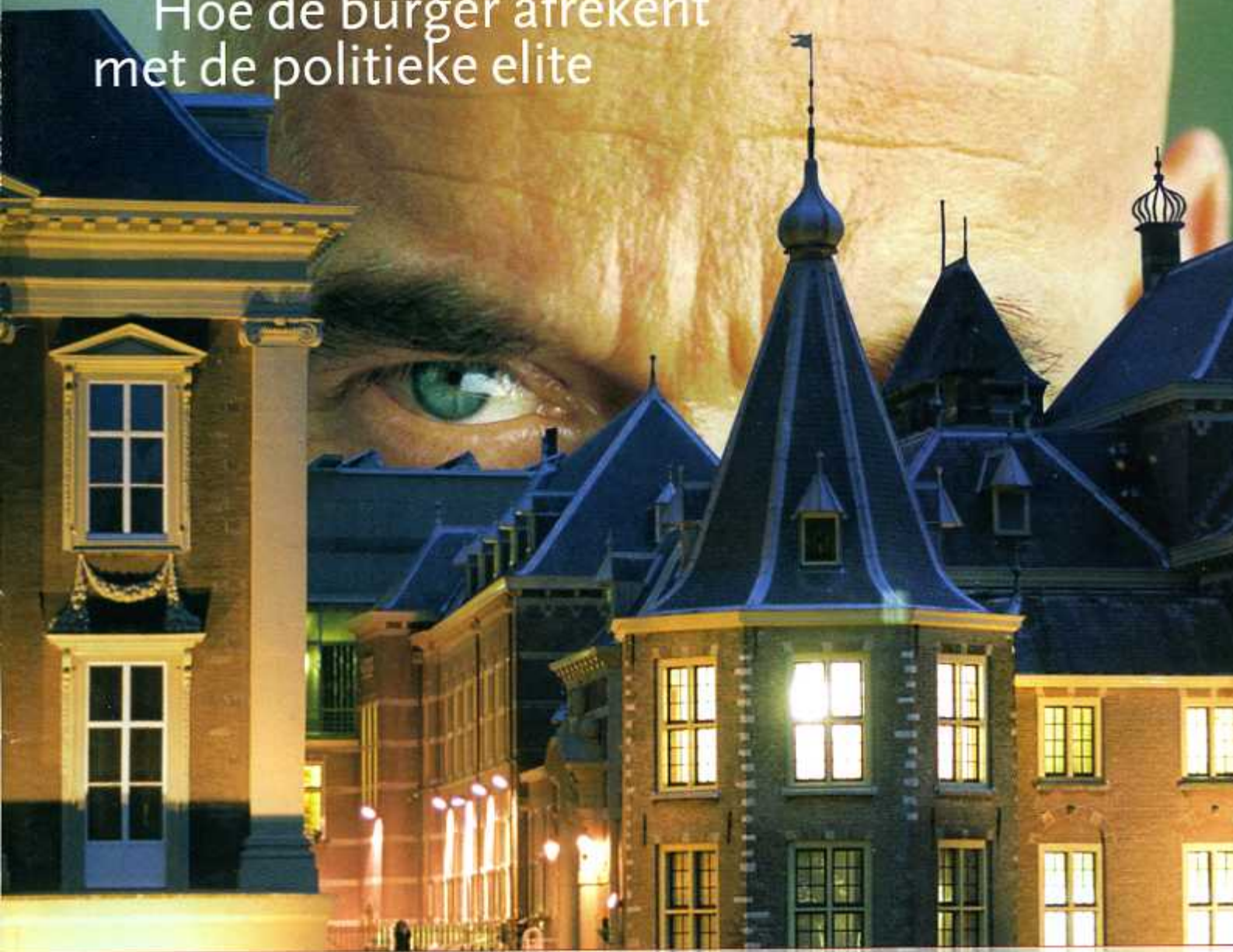

De opstand tegen het Binnenhof

Hoe de burger afrekent
met de politieke elite

D.J. van Baar over de **krokodillentranen** van Kok
Reportage: **Jomanda** is uitgestraald
Dijkstal: 'Met mij is het behelpen'

Het verdriet van

Vorige week zakte zomaar ineens het kabinet-Kok in elkaar. Kwam het door de wroeging om Srebrenica? Nee, het kabinet bibberde al veel langer en ten slotte werd de angst voor een naderende burgerrevolte te groot.

Nederland

Met een revolutie wordt het pas echt iets als de gewone man zich geroepen voelt. Dat heeft de geschiedenis telkens weer uitgewezen. De arbeiders. De boeren. De mijnwerkers. Die zijn noodzakelijk. Een revolutie van studenten kan zich niet wortelen en blijft dus ergens hangen. Soms vormt de intelligentsia niet de avant-garde van een revolutionair proces en ontstaat er dus een burgerrevolte. In culturele zin maakten we in Nederland zoets al mee met de introductie van de commerciële televisie, waardoor het ineens mogelijk werd dat ook de plat pratende Nederlander te zien was in bijvoorbeeld talkshows. Die beweging vond een voorlopig hoogtepunt met de door de culturele elite woest bestreden eerste serie van *Big Brother*; een revolutie op televisiegebied. Maar niet meer dan een voorproefje van wat ons te wachten staat.

Een duidelijk voorbeeld van een burgerrevolte in de politiek was de razendsnelle ineenstorting van de DDR in 1989. De achtergrond waartegen dit mogelijk was, was het economische failliet van het communistische blok dat, te beginnen in Polen, een golf van omwentelingen veroorzaakte. Op 2 mei braken de Hongaren hun grensversperringen met Oostenrijk af en in die zomer begonnen de DDR-burgers, die nu eenmaal noodgedwongen hun vakantie in Oost-Europa moesten doorbrengen, het Oostblok uit te stromen. Het lag voor hen heel primair. Ze wilden geen Trabantjes meer. Ze wilden echte auto's. Op 18 oktober trad Honecker af. Op 9 november viel de Muur. De intellectuele oppositie wilde nog een Derde Weg zoeken, gehecht als ze was geraakt aan het politiek spannende klimaat onder de communisten, maar verloor het van de burgers die domweg eenwording en kapitalisme opeisten.

Hoe kon de schijnbaar zo vast in het zadel zittende dictatuur, gesteund door de beste inlichtingendienst ter wereld, zo snel de greep op het land verliezen? Van belang was zeker dat de vergrijsde DDR-top zelf nog steeds in de Tweede Wereldoorlog leefde. De strijd tegen het kapitalisme was voor hen een strijd tegen het fascisme. De mannen hadden hun glorie-dagen beleefd in het verzet in Duitsland of voerden toen vanuit Moskou oorlog tegen de nazis en waren nooit meer losgekomen uit die strijd.

De niet meer dan begrijpelijke, doodgewone wensen van de DDR-burgers om net als die andere Duitsers te kunnen leven, namelijk met vakanties in Spanje, een functionerend telefoonnet en moderne fitnessapparaten, werd door het politiebureau nooit als de echt bedreigende factor gezien, omdat dit het in hun hoofd altijd moest afleggen tegen die voor hen springlevende dreiging van het fascistische gevaar. Want daar stond het Westen voor, en met name West-Duitsland. De politieke top had domweg een blinde vlek voor de apolitieke wensen van de burger. Natuurlijk had Honecker het ook wel weer een beetje door; daarom had hij er in de jaren zestig en zeventig alles aan gedaan om iedere DDR-burger een rudimentaire woning, een speelgoedauto en zelfs een verplicht bekertje salade bij de kantine lunch te geven. Maar met die basisvoorwaarden voor iedereen moest de kous dan maar af zijn.

Net zo krachteloos en voor velen onbegrijpelijk als toen de partijtop in de DDR zakte vorige week het Nederlandse kabinet in elkaar. En ook hier blijkt de onderliggende reden een burgerrevolte. En er is nog een belangrijke overeenkomst. Ook het Nederlandse kabinet leeft moreel gesproken nog steeds in de Tweede Wereldoorlog en meet de wereld af aan het schuldgevoel ten opzichte van de zomaar zonder Nederlandse tegenstand weggevoerde joden. Het is al vaak door anderen in detail geanalyseerd, bijvoorbeeld door J.A.A. van Doorn. Hierdoor hebben minderheden een heilige status gekregen en rust er een taboe op de buitenlandersproblematiek. In een steeds krampachtiger poging tot verzet heet iedereen die deze discussie wil openen daarom gelijk een Hitler. Een demonisering waar jarenlang geen verzet tegen mogelijk leek.

Naarmate de problemen met de buitenlanders toenemen, die in steeds grotere golven van de westerse welvaart komen profiteren, slaat die oorlogsmoraal van het establishment meer en meer om in verlamming. Soms, en sinds 11 september met steeds grotere regelmaat, sloeg de paniek toe en werd er dan ineens een halfslachtige poging ondernomen om de problemen dan weliswaar niet aan de orde te stellen, maar toch een beetje terloops op te lossen. De burgers, ondertussen, waren de politiek correcte censuur meer dan zat en sloegen door afwijkend stemgedrag ►

